

Elizabeth George

Een onafwendbaar einde

A.W. Bruna Uitgevers

Voor Grace Tsukiyama

politiek liberaal
creatieve geest
moeder

Beter een echte mammon dan een valse god.

Louis MacNeice, *Autumn Journal*

1

Joel Campbell was elf jaar toen hij met een busrit op het hellende pad naar moord terecht kwam. Het was een vrij nieuwe bus, een eendekker, de 70 die op zijn route in Londen door Du Cane Road in East Acton rijdt.

Er valt niet veel opmerkelijks te vermelden over het noordelijke traject van deze specifieke route, waarvan Du Cane Road slechts een klein gedeelte vormt. Het zuidelijke traject is aangenamer en voert voorbij het Victoria & Albert Museum en langs de statige, witte gebouwen van Queen's Gate in South Kensington. Maar het noordelijke traject leest als een lijst met plaatsen in Londen waar je beter niet kunt komen: de wasserette Swift Wash in North Pole Road, de begrafenisonderneming H.J. Bent (ook voor crematies) in Old Oak Common Lane, het armzalig samenraapsel van winkels bij de drukke kruising waar Western Avenue overgaat in Western Way en auto's en vrachtwagens richting het stadscentrum razen. Als in een boek van Dickens wordt dit alles overschaduwed door Wormwood Scrubs. Niet het natuurpark Wormwood Scrubs omringd door treinsporen, maar de gevangenis Wormwood Scrubs, die er deels uitziet als een fort en deels als een krankzinnigengesticht, een plaats waarin niet aan de grimmige realiteit valt te ontsnappen.

Maar op deze dag in januari had Joel Campbell geen oog voor alle bezienswaardigheden langs de route die hij zou afleggen. Hij was in het gezelschap van drie andere mensen en hoopte voorzichtig op een positieve wending in zijn leven. Al die tijd hadden East Acton en een klein rijtjeshuis in Henchman Street zijn leven bepaald: met een smoezelige woonkamer en een nog smoezeligere keuken beneden, drie slaapkamers boven, en aan de voorkant een ongelijk grasveld, waar de rijtjeshuizen in de vorm van een hoefijzer omheen stonden als oorlogsweduwen langs drie zijden van een graf. Vijftig jaar geleden was het misschien aangenaam wonen geweest, maar opeenvolgende generaties bewoners hadden er elk hun stempel op gedrukt. Het stempel van de huidige generatie be-

tekende vooral rommel op stoepen, kapot speelgoed dat rondslingerde op het enige pad dat de U van de rijtjeshuizen volgde, van november tot mei omgetuimelde plastic sneeuwmannen en tonronde kerstmannen met rendieren op het dak van erkers, en midden in het grasveld een modderpoel van een zinkput die acht maanden in het jaar bleef staan, als was het een kweekplaats van insecten voor een entomologisch project. Joel was blij dat hij kon vertrekken, zelfs als vertrekken betekende dat hij een lange vlucht met het vliegtuig moest maken en een nieuw leven moest opbouwen op een eiland dat in weinig leek op het enige eiland dat hij tot toe nu had gekend.

‘Ja-mai-ca.’ Zijn oma zong het woord meer dan ze het uitsprak. Glory Campbell hield het mai zo lang aan dat het klonk zoals een warm briesje aanvoelde, zacht en verwelkomend, een zoete belofte in haar adem. ‘Wat denken jullie drietjes ervan? Ja-mai-ca.’

Met ‘jullie drietjes’ bedoelde ze haar kleinkinderen, de slachtoffers van een tragedie die zich op een zaterdagmiddag in Old Oak Common Lane had afgespeeld. Ze waren het kroost van Glory’s oudste zoon die net als haar tweede zoon was overleden, zij het onder totaal verschillende omstandigheden. Ze heetten Joel, Ness en Toby. Of ‘arme schatjes’ zoals Glory ze was gaan noemen nadat haar man George Gilbert zijn uitzettingspapieren had ontvangen en zij had begrepen uit welke hoek de wind waaide.

Dit soort taalgebruik was nieuw voor Glory. In de tijd dat de kleinkinderen bij haar woonden – al ruim drie jaar, en naar het leek zou hun verblijf permanent worden – had ze altijd gelet op correcte uitspraak. Lang geleden had ze op de katholieke meisjesschool in Kingston algemeen beschaafd Engels leren spreken, en hoewel het Glory na haar emigratie naar Engeland niet zo goed van pas was gekomen als ze had gedacht, kon ze er nog altijd mee uitpakken als ze een winkelbediende tot de orde moest roepen. Ze wilde haar kleinkinderen diezelfde vaardigheid bijbrengen zodat ze anderen, indien nodig, terecht konden wijzen.

Maar alles veranderde met de komst van Georges uitzettingspapieren. Toen ze de dikke envelop hadden geopend en de inhoud ervan hadden doorgelezen, verwerkt en begrepen, en alle juridische stappen waren genomen om het onvermijdelijke uit te stellen – hoewel van afstel geen sprake kon zijn – had Glory veertig jaar dansen naar de pijpen van ‘God Save the Queen’ onmiddellijk van zich afgeworpen. Als haar George terug naar Ja-mai-ca moest, ging zij mee. En daar hoefde je geen alge-

meen beschaafd Engels te spreken. Zoiets kon zelfs een belemmering vormen.

Daarom veranderden de toon, melodie en zinsbouw van Glory's charmant ouderwetse versie van BBC-Engels in een zoetgevooid Caribisch Engels. Ze ging 'op de inheemse toer', zoals haar burens het noemden.

George Gilbert had Londen als eerste verlaten. Hij was naar Heathrow gebracht door immigratieambtenaren die de belofte van de huidige premier uitvoerden om iets te doen aan buitenlanders die na het verlopen van hun visum in het land bleven. Ze kwamen hem ophalen met een burgerauto en hadden ongeduldig op hun horloge gekeken toen hij afscheid nam van Glory, met een bierkegel van het Jamaicaanse Red Stripe dat hij alvast was gaan drinken in afwachting van de terugkeer naar zijn geboorteland. Ze hadden 'Kom, meneer Gilbert' gezegd en hem bij de armen gepakt. Een van hen stak een hand in zijn zak, alsof hij handboeien zocht voor het geval George tegenstribbelde.

Maar George ging graag mee. Zijn leven bij Glory was nooit meer hetzelfde geworden nadat de kleinkinderen hen in de schoot waren geworpen als drie menselijke meteoren uit een melkwegstelsel dat hij nooit echt had begrepen. 'Ze zien er wel verdomd vréemd uit, Glor,' had hij steeds gezegd als hij dacht dat de kinderen hem niet konden horen. 'De jongens dan. 't Meisje gaat wel.'

'Ik wil niet dat je zo over ze praat,' zei Glory dan. Bij haar eigen kinderen stroomde ook gemengd bloed door de aderen – zij het minder dan bij haar kleinkinderen – en ze wilde geen kritiek horen op iets wat voor iedereen zo duidelijk was als zwart verbrande toast op witte sneeuw. Gemengd bloed was niet meer de schande van eeuwen geleden. Iemand was daardoor niet langer een ongewenst element.

George blies echter ongelovig zijn adem uit. Hij bekeek de jonge Campbells vanuit zijn ooghoeken. 'Dat wordt helemaal niks in Jamaica,' merkte hij op.

Glory liet zich hierdoor niet weerhouden. Die indruk kregen althans haar kleinkinderen in de dagen voorafgaand aan hun uittocht uit East Acton. Glory verkocht de meubels. Ze verzamelde het keukengerei. Ze sorteerde kleding. Ze pakte de koffers in, en toen bleek dat er niet genoeg koffers waren voor alles wat haar kleindochter Ness naar Jamaica wilde meenemen, vouwde ze die kleren in haar boodschappentas met wieltjes en zei dat ze onderweg wel een koffer zouden kopen.

Ze trokken als een bonte stoet door Du Cane Road. Glory voorop, in een

marineblauwe winterjas tot op haar enkels, met een groen-oranje tulband om haar hoofd gewikkeld. Achter haar liep kleine Toby, voorthuppend op zijn tenen zoals hij gewoon was te doen, met een opgeblazen zwemband om zijn middel. Joel had moeite hen bij te houden, gehinderd door de twee koffers die hij droeg. Ness kwam als laatste, in zo'n strakke spijkerbroek dat je je moest afvragen hoe ze moest zitten zonder dat de broek scheurde, wankelend op zwarte kniehoge laarzen met tien centimeter hoge hakken. Ze hield de boodschappentas vast en was niet blij het ding achter zich te moeten voortslepen. Ze vond het eigenlijk allemaal niets. Haar gezicht stond misprijzend en uit haar tred sprak minachting.

Het was een koude dag zoals alleen Londen in januari koud kan zijn. Er hing veel vocht in de lucht, naast de uitlaatgassen en het roet van illegale vuurtjes. Door de vorst was het die ochtend hier en daar glad op straat, wat gevaar opleverde voor onoplettende voetgangers. Alles leek grijs: de hemel, de bomen, de wegen, de gebouwen. Het was een en al mistroostigheid. In het schemerige daglicht leek het alsof de zon en de lente nooit zouden komen.

Zelfs in een plaats als Londen, waar alles wat ook maar gezien kon worden al eens gezien was, oogstten de Campbells blikken van medepassagiers in de bus. Ieder om een eigen reden. Bij Toby waren het de grote kale plekken op zijn hoofd, waar zijn half aangegroeide haar plukkerig was en veel te dun voor een zevenjarig jongetje, evenals de zwemband die te veel ruimte innam en die hij pertinent weigerde af te staan, zelfs niet van zijn middel wilde halen om hem 'in godsnaam vóór je te houden' zoals Ness eiste. Bij Ness kwam het door de onnatuurlijk donkere huidkleur, extra benadrukt door make-up alsof ze zwarter wilde zijn dan ze eigenlijk was. Had ze haar jas uitgetrokken, dan zou de rest van haar kleding, naast haar spijkerbroek, de aandacht hebben getrokken: het naveltruitje met lovertjes liet haar buik bloot en maakte geen geheim van haar volle borsten. En bij Joel kwam het – en dat zou altijd zo blijven – doordat zijn gezicht onder de vlekken zat ter grootte van rozijnen die geen sproeten konden worden genoemd maar een fysieke uiting waren van de rassenstrijd die al in zijn bloed had gewoed vanaf het moment van zijn verwekking. Net als bij Toby kwam het ook door zijn haar, in dit geval wild en weerspanning, dat als een roestige schuurspons van zijn hoofd opsprong. Alleen Toby en Joel zagen eruit alsof ze eventueel familie van elkaar konden zijn, maar geen van de kleinkinderen zag eruit alsof ze bij Glory hoorden.

Dus vielen ze op. Niet alleen omdat ze het gangpad blokkeerden met hun koffers, boodschappentas en de vijf Sainsbury-tassen die Glory aan haar voeten had neergezet, maar ook omdat ze een tafereeltje vormden dat smeekte om aandacht.

Van het viertal waren alleen Joel en Ness zich ervan bewust dat de andere passagiers hen nauwkeurig opnamen, en ze reageerden allebei anders. Bij Joel leek elke blik 'lelijke halfbloed' te zeggen, en elk hoofd dat van hem naar het raam werd afgewend leek een ontkenning van zijn recht op de wereld rond te wandelen. Bij Ness kwamen dezelfde blikken over als een wellustige beoordeling. Zodra ze voelde dat er naar haar werd gekeken, wilde ze haar jasje opentrekken, haar borsten vooruitsteken en, zoals ze vaak op straat deed, roepen: 'Wou je ze soms? Is dat wat je wilt, man?' Glory en Toby waren echter verzonken in hun eigen wereldje. Bij Toby was dat heel natuurlijk, een feit waar niemand in de familie nog lang bij stilstond. Bij Glory werd het ingegeven door haar huidige situatie en wat ze van plan was eraan te doen.

De bus legde slingerend zijn route af, spetterend door plassen die waren ontstaan toen het regende. De chauffeur zwenkte van en naar de stoep-rand, zonder acht te slaan op de veiligheid van de passagiers, die zich stevig moesten vasthouden aan de stangen. Naarmate de tocht vorderde, werd het steeds voller en benauwder in de bus. Zoals altijd in het openbaar vervoer in het winterse Londen stond de verwarming in het voertuig te loeien, en aangezien alleen het raam van de chauffeur open kon, was het in de bus niet alleen broeierig warm maar krioelde het er ook van de micro-organismen die bij nies- of hoestbuien van passagiers werden uitgeoest.

Dit alles gaf Glory het excuus dat ze zocht. Ze had scherp in de gaten gehouden waar ze zich bevonden op de route, alle mogelijke redenen bedacht voor wat ze op het punt stond te doen, maar de ongezone lucht in het voertuig was reden genoeg. Toen de bus bij Ladbroke Grove kwam, in de buurt van Chesterton Road, drukte ze met haar duim de rode knop stevig in. 'Eruit jullie,' zei ze tegen de kinderen. Ze baanden zich een weg door het gangpad met al hun bezittingen en liepen de verfrissend koude buitenlucht in.

Jamaica was natuurlijk in geen velden of wegen te bekennen. Er lag niet eens een luchthaven op schreeuwafstand waar ze op een vliegtuig naar het zuidwesten konden stappen. Maar voordat iemand Glory hierop kon wijzen, zette ze haar tulband recht – die scheef was gezakt toen ze zich

door het gangpad had geworsteld – en zei tegen de kinderen: ‘We kennen toch niet naar Ja-mai-ca gaan zonder je tante gedag te zeggen, of wel soms?’

Met tante bedoelde Glory haar enige dochter, Kendra Osborne. Hoewel ze maar één busrit bij East Eacton vandaan woonde, hadden de Campbells haar in de afgelopen drie jaar slechts zes keer gezien, bij de verplichte familiebijeenkomsten met Kerstmis en Pasen. Je kon zeggen dat zij en Glory van elkaar waren vervreemd. Maar de waarheid was dat beide vrouwen er geen geheim van maakten dat ze elkaar afkeurden, en hun afkeuring had betrekking op mannen. Als Kendra meer dan twee dagen per jaar in Henschman Street verbleef, zag ze George Gilbert als onbemiddelbare werkloze steeds in het huis rondhangen. Bij een bezoek aan North Kensington kon Glory oog in oog komen te staan met een van de vele minnaars van Kendra, die ze even snel oppikte als dumpste. Dat de twee vrouwen elkaar fysiek meden, beschouwden ze als een wapenstilstand. Telefonisch contact was voldoende.

Dus het idee dat ze langsgingen om hun tante Kendra gedag te zeggen werd door de kinderen begroet met enige verwarring, verrassing en wantrouwen, afhankelijk van wiens reactie je bestudeerde bij het horen van deze onverwachte aankondiging. Toby nam aan dat ze op Jamaica waren gearriveerd, Joel probeerde de plotselinge verandering van de plannen te verwerken, en Ness morde bijna onhoorbaar: ‘Ja, tuurlijk’, alsof haar onuitgesproken vermoeden zojuist was bevestigd.

Glory schonk geen aandacht aan hun reacties. Ze ging hen alleen voor. Als een moedereend met haar kuikens verwachtte ze dat haar kleinkinderen haar zouden volgen. Wat moesten ze anders in een wijk van Londen die ze totaal niet kenden?

Gelukkig was het geen al te lange wandeling van Ladbroke Grove naar de wijk Edenham, en alleen op Golborne Road trokken ze de aandacht. Het was marktdag en hoewel het aantal kramen niet zo indrukwekkend was als het misschien was geweest als ze door Church Street waren gelopen, of rond Brick Lane hadden gezigzagd, maakten de twee oudere heren – vader en zoon, hoewel ze eigenlijk meer op broers leken – van groente- en fruitkraam E. Price & Sons opmerkingen over het onordelijk groepje indringers tegen de vrouwen die ze bedienden. Voor vader en zoon Price waren de klanten zelf ooit indringers geweest, maar ze hadden geleerd hen te accepteren. Ze konden weinig anders. In de zestig jaar dat ze groenten en fruit verkochten, hadden ze de Engelse bewoners van

Golborne Ward, zoals de wijk heette, zien wegtrekken en Portugezen en vervolgens Marokkanen hun intrek zien nemen. Ze wisten dat ze hun betalende klanten beter konden accepteren.

Maar het groepje dat door de straat sukkelde was duidelijk niet van plan iets bij de kramen te kopen. Ze hielden hun blik gericht op Portobello Bridge en hadden hem al snel daarna overgestoken. Hier, bij Elkstone Road en ruimschoots binnen gehooraafstand van het constant voorbijrazende verkeer op het Westwayviaduct, was de wijk Edenham neergeploft naast Meanwhile Gardens, een in een bocht lopend park. Trellick Tower vormde het middelpunt van deze woonwijk. De toren keek met onge-rechtvaardigde trots uit over het landschap, dertig verdiepingen beton met aan de westzijde honderden balkons met satellietschotels, bontgekleurde windschermen en waslijnen met klapperend wasgoed. De aparte liftschacht, met bruggen bevestigd aan het gebouw, vormde het enige opvallende kenmerk van de toren. In alle andere opzichten was hij vergelijkbaar met de naoorlogse hoogbouw die Londen omringde: enorme, grauwe, verticale littekens in het landschap, goedbedoeld maar afzichtelijk. Aan de voet van de toren strekte zich de rest van de wijk uit, bestaande uit flatgebouwen, een bejaardenhuis en twee straten met rijtjeshuizen grenzend aan Meanwhile Gardens.

Kendra Osborne woonde in een van de rijtjeshuizen. Glory loodste haar kleinkinderen naar de woning en liet haar Sainsbury-tassen met een zucht van opluchting op de bovenste trede van de buitentrap vallen. Joel zette de zware koffers neer en wreef met zijn zere handen langs zijn spijkerbroek. Toby keek verbaasd om zich heen terwijl hij frunnikte aan zijn zwemband. Ness schoof de boodschappentas op wieltjes tegen de garage-deur, sloeg haar armen over elkaar en wierp haar grootmoeder een vuile blik toe. Een blik die duidelijk zei: wat nou, kreng?

Ze is slimmer dan goed voor haar is, dacht Glory ongemakkelijk toen ze haar kleindochter bekeek. Ness was haar broers altijd een paar stappen voor geweest.

Glory draaide zich om en drukte kordaat op de deurbel. Het was al aan het schemeren en hoewel Glory, gezien haar plannetje, alle tijd van de wereld had, stond ze te popelen om aan hun nieuwe leven te beginnen. Toen er niet werd opengedaan, belde ze nog een keer aan.

‘Zo te zien zeggen we toch geen gedag, oma,’ merkte Ness bits op. ‘Kennen we niet beter doorgaan naar ’t vliegveld?’

Glory negeerde haar. ‘We nemen eerst een kijkje achterom,’ zei ze. En ze

leidde de kinderen terug naar de straat en over een smal pad tussen de rijtjeshuizen. Het pad kwam uit bij de achterkant van de huizen en de tuintjes die achter een hoge bakstenen muur lagen. ‘Til je broer op, schat,’ zei ze tegen Joel. ‘Toby, kijk ’s of er licht brandt.’ En toen tegen iedereen die het wilde horen: ‘Ze ken wel leggen rotzooien met een van d’r kerels. Kendra denkt maar aan één ding.’

Joel werkte mee en hurkte zodat Toby op zijn schouders kon klimmen. Toby gehoorzaamde, hoewel zijn klimpartij werd bemoeilijkt door de zwmband. Toen hij eindelijk omhoog was gehesen, klampte hij zich vast aan de muur. ‘Ze heb een barbecue, Joel,’ mompelde hij en hij bleef uiterst geboeid naar het voorwerp staren.

‘Brandt ’r licht?’ vroeg Glory aan de jongen. ‘Toby, kijk naar ’t hús, schat.’

Toby schudde zijn hoofd en Glory nam aan dat dit betekende dat er beneden geen licht brandde. Ook boven was geen licht te zien. Dit was een onverwachte kink in de kabel, maar Glory kon improviseren als de beste. Ze wreef zich in de handen en zei: ‘Goed...’ maar voordat ze verder kon gaan beet Ness haar toe: ‘Dan zullen we nou maar naar Jamaica gaan, hè, oma?’

Ness was op het pad blijven staan, met haar gewicht op één heup, een gelaarsde voet uitgestoken en de handen in haar zij. Door die houding viel het jasje dat ze droeg open en waren haar blote buik, navelpiercing en diepe decolleté voor iedereen zichtbaar.

Verleidelijk, dacht Glory zenuwachtig, maar zoals zo vaak wuifde ze die gedachte weg, omdat ze dat van zichzelf de afgelopen paar jaar had móeten doen in de constante aanwezigheid van haar kleindochter, ‘Dan maar een bríéfje achterlaten voor tante Ken.’

‘Kom mee jullie,’ zei Glory, en ze liepen weer om het huis naar Kendra’s voordeur, waar de koffers, de boodschappentas met wieltjes en de Sainsbury-tassen het trapje tot aan de smalle straat in een slagveld hadden veranderd. Ze zei de kinderen te gaan zitten op de betonnen trede die voor portiek moest doorgaan, hoewel iedereen kon zien dat er te weinig ruimte was. Joel en Toby hurkten niettemin tussen de draagtassen, maar Ness bleef staan en aan haar gelaatsuitdrukking te zien wachtte ze op de onvermijdelijke excuses uit de mond van haar grootmoeder.

‘Ik maak een plaatsje voor jullie. Dat kost tijd, dus ik ga alvast en laat jullie overkomen als alles klaar is in Ja-mai-ca.’

Ness snoof spottend. Ze keek om zich heen om te zien of iemand in de

buurt getuige kon zijn van de leugens van haar grootmoeder. Ze zei: ‘En wij blijven bij tante Kendra? Weet ze dat, oma? Is ze d’r wel? Is ze niet op vakantie? Is ze niet verhuisd? Hoe weet je nou waar ze is?’

Glory wierp Ness een blik toe maar richtte haar aandacht op de jongens, die veel eerder geneigd waren zich te schikken naar haar plan. Ness was met vijftien jaar te bijdehand. Joel en Toby, elf en zeven jaar, moesten nog veel leren.

‘Ik heb jullie tante gisteren gesproken,’ zei ze. ‘Ze is winkelen. Ze koopt iets lekkers voor jullie, voor bij de thee.’

Nog een honende snuif van Ness. Een ernstige knik van Joel. Toby verschoof onrustig zijn gewicht van de ene bil op de andere. Hij plukte aan Joels spijkerbroek. Joel legde zijn arm om Toby’s schouders. Deze aanblik deed het hart van Glory goed. Ze zouden het alle drie wel redden, vertelde ze zichzelf.

‘Ik mot gaan,’ zei ze. ‘En ik wil dat jullie hier blijven. Wacht op tante. Ze komt eraan. Ze haalt iets voor bij het avondeten. Wacht hier op d’r. Niet rondzwerven want jullie kennen deze buurt niet en ik wil niet dat jullie verdwalen. Begrepen? Ness, pas op Joel. Joel, pas op Toby.’

‘Als jij denkt dat ik...’ begon Ness, maar Joel zei: ‘Oké.’ Zijn keel zat zo dicht dat hij niet meer kon uitbrengen. Hij had in zijn jonge leven al geleerd dat het geen zin had je tegen sommige dingen te verzetten, zij het nog niet hoe je met de bijbehorende gevoelens moest omgaan.

Glory kuste hem op het voorhoofd en zei: ‘Je bent een goeie jongen.’ Ze gaf Toby een schuchter klopje. Nadat ze haar koffer en twee van de draagtassen had opgepakt, deed ze een stap achteruit en haalde diep adem. Ze vond het niet echt prettig om ze hier alleen achter te laten, maar ze wist dat Kendra straks thuis zou komen. Glory had haar niet van tevoren gebeld, maar afgezien van haar ‘mannenprobleempje’ leefde Kendra volgens het boekje. Ze had een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Ze had werk en volgde een vakopleiding om haar leven op orde te brengen na een rampzalig verlopen huwelijk. Er lag een heuse carrière voor haar in het verschiet. Kendra zou nooit van haar leven met de noorderzon zijn vertrokken. Ze zou snel terugkomen. Het was immers al na theetijd.

‘Verroer jullie niet,’ gebod Glory de kleinkinderen. ‘Geef tante een pakkerd van me.’

Met die woorden draaide ze zich om en wilde weglopen, maar Ness stond in de weg. Glory probeerde haar een lieve glimlach toe te werpen.

‘Ik laat je overvliegen, schat,’ zei ze tegen het meisje. ‘Je gelooft me niet. Ik zie ’t. ’t Is de waarheid, Ness. Ik laat je overvliegen. Ik en George. We gaan een huis voor jullie zoeken en als ’t allemaal klaar is...’

Ness keerde haar de rug toe en liep weg. Niet in de richting van Elkstone Road, de route die Glory zou hebben gevolgd, maar in de richting van het voetpad tussen de gebouwen, het pad naar Meanwhile Gardens en wat daarachter lag.

Glory keek haar na. Nijdig, het waren nijdige stappen; in de koude lucht maakten de hoge hakken van haar laarzen het geluid van knallende zwepen. En voor Glory was het geluid als zweepslagen die tegen haar wangen striemden. Ze wilde de kinderen dit niet aandoen, maar zoals de zaken er nu voorstonden kon het gewoon niet anders.

Ze riep Ness achterna: ‘Wil je nog dat ik iets zeg tegen George? Hij gaat een huis voor je regelen, Nessa.’

Ness versnelde haar pas. Ze struikelde over een oneffenheid in het trottoir, maar ze bleef overeind. Een tel later was ze om de hoek van het gebouw verdwenen en luisterde Glory tevergeefs of ze nog enkele woorden kon opvangen van haar kleindochter, meegevoerd door de wind op die late middag. Ze wilde iets wat haar geruststelde, iets wat haar vertelde dat ze niet had gefaald.

‘Nessa?!’ riep ze. ‘Vanessa Campbell!’

Als antwoord klonk er alleen een hartverscheurende gil, verwant aan een snik, die Glory ervoer als een stomp tegen haar borst. Ze zocht bij haar kleinzoons wat hun zus haar niet wilde geven.

‘Ik laat jullie overvliegen,’ zei ze weer. ‘Ik en George. Als ’t huis op orde is. We laten ’t tante Ken regelen. Ja-mai-ca.’ Ze zong het woord: ‘Ja-mai-ca.’

Toby kroop nog dichterbij tegen Joel aan. Joel reageerde met een knik.

‘Dus jullie geloven me?’ vroeg zijn grootmoeder.

Joel knikte. Hij wist niet wat hij anders moest doen.

De hoge lantaarnpalen langs het pad gingen aan toen Ness om een laag bakstenen gebouw aan de rand van Meanwhile Gardens liep. Het was een kinderdagverblijf – al waren er op dit tijdstip nergens kinderen te bekennen – en Ness zag binnen alleen een Aziatische vrouw die de boel leek af te sluiten. Achter het gebouw lagen de uitwaaierende tuinen en een slingerpad langs heuvels met bomen. Het pad voerde naar een trap die als een metalen spiraal omhoogklom naar een brug met een ijzeren

reling, en de brug overspande de arm van het Grand Union Canal bij Paddington. Het kanaal vormde de noordgrens van Meanwhile Gardens, een scheiding tussen Edenham en een wijk waar moderne, glimmende flats zij aan zij stonden met ouderwetse huizen die aantoonde dat wonen aan het water niet altijd zo begerenswaardig was geweest.

Ness nam een deel van de omgeving in zich op, maar niet alles. Ze had al snel alleen oog voor de trap naar de brug met de ijzeren reling, en vroeg zich af waar de weg over de brug haar heen kon brengen.

Ze kookte van woede, zo erg dat ze begon te gloeien en ze haar jasje op de grond wilde gooien om erop te stampen. Maar ze was zich sterk bewust van de januarikou die venijnig in haar onbedekte huid beet. Ze leek geen kant op te kunnen en voelde zich gevangen tussen de brandende warmte in zichzelf en de kou van de buitenwereld.

Ze kwam bij de trap, zich niet bewust van de ogen die haar volgden onder een van de jonge eiken op de heuvels in Meanwhile Gardens, en ook niet van de ogen die haar gadesloegen vanonder de brug over het Grand Union Canal. Ze wist nog niet dat er bij het vallen van de avond – soms zelfs ruim voor het vallen van de avond – transacties werden afgesloten in het park. Bankbiljetten wisselden van eigenaar, waarna ze steeds werden geteld en verboden middelen net zo steeds werden overhandigd. Toen ze boven aan de trap bij de brug kwam, verlieten de twee gestalten die haar hadden gadeslagen hun schuilplaats om elkaar te ontmoeten. Ze handelden hun zaken zo vlot af dat Ness, als ze het had gezien, meteen zou weten dat ze elkaar hier regelmatig troffen.

Maar ze dacht nu aan wat zij zelf wilde: het vuur doven dat in haar brandde. Ze had geen geld en kende de buurt niet, maar ze wist waar ze op moest letten.

Ze liep de brug op en oriënteerde zich. Aan de andere kant van de weg stond een pub en daarachter lag een stuk straat met aan weerszijden rijtjeshuizen. Ness bestudeerde de pub maar zag zowel binnen als buiten niets veelbelovends, dus liep ze in de richting van de huizen. Ze wist uit ervaring dat er ergens in de buurt winkels moesten zijn, en die ervaring liet haar niet in de steek, want nog geen vijftig meter verderop zag ze er een aantal. Tops Pizza bood de beste mogelijkheden.

Voor de pizzeria hing een groepje tieners rond: drie jongens en twee meisjes. Alle vijf zwart, de een donkerder dan de ander. De jongens droegen een slobberige spijkerbroek, een sporttrui met capuchon over hun hoofd en een zware parka. Dit was zo'n beetje het uniform in dit deel

van North Kensington. Door de uitrusting wisten voorbijgangers waar de jongeren bij hoorden. Ness wist dit. Ze wist ook wat er van haar werd verlangd: stoer met stoer beantwoorden. Dat zou geen punt zijn.

De twee meisjes deden dit al. Ze leunden relaxed tegen het voorraam van Tops Pizza, de ogen neergeslagen, hun borsten vooruitgestoken, de as van hun sigaret op het trottoir tikkend. Als een van hen sprak, deden ze dat met een rukje van hun hoofd, terwijl de jongens als haantjes rondstapten en hun kansen bij de meisjes inschatten.

‘Hé, je ziet eruit als een filmster. Zal ik je andere sterretjes laten zien?’

‘Waarom hang je hier rond, schatje? Ben je hier voor ’t uitzicht? Zal ik je eens iets lekkers laten zien?’

Er werd gelachen. Ness voelde haar tenen krommen in haar laarzen. Het was altijd hetzelfde: een ritueel waarvan alleen de uitkomst steeds anders was.

De meisjes speelden mee. Ze moesten niet alleen aarzelend maar ook minachtend overkomen. De aarzeling gaf hoop en de minachting wakkerde het vuur aan. Iets wat de moeite waard was, moest je niet al te gemakkelijk kunnen veroveren.

Ness liep op hen af en het groepje viel stil. Een intimidatietechniek die tieners toepassen wanneer er een indringer in hun midden opdaagt. Ness wist hoe belangrijk het was als eerste iets te zeggen. Als je op straat meerdere personen tegenkwam, maakte je de eerste indruk met woorden, niet met je voorkomen.

Ze begroette hen met een rukje van haar hoofd en stak haar handen in de zakken van haar jas. ‘Weten jullie waar ik ken scoren?’ vroeg ze. Ze stootte een lachje uit en keek achterom. ‘Shit. Ik snak ernaar.’

‘Ik heb iets waar je naar snakt, schatje.’ De opmerking viel te verwachten. Ze kwam van de langste jongen in de groep. Ness keek hem recht in de ogen en nam hem van top tot teen op voordat hij hetzelfde bij haar kon doen. Ze voelde dat de meisjes geïrriteerd raakten toen ze dit zagen. Het was een invasie van hun territorium, en ze kende het belang van haar reactie.

Ze sloeg haar ogen ten hemel en richtte zich tot de meisjes. ‘Er scoort zeker nooit iemand bij dít stelletje. Toch?’

Het meisje met de grootste boezem lachte. Net als de jongens nam ze Ness in zich op, maar dit was een ander soort evaluatie. Ze beoordeelde of Ness tot hun groepje kon worden toegelaten. Om het te versnellen vroeg Ness: ‘Mag ik een trekje?’ en ze wees daarbij op de sigaret die het meisje vasthield.

‘Dit is geen joint,’ luidde het antwoord.

‘Weet ik,’ zei Ness. ‘Maar ’t is beter dan niets. Ik zei toch al: ik heb écht iets nodig.’

‘Ik zei toch dat ik heb wat je nodig hebt. Als je meekomt om de hoek laat ik ’t je zien.’ Weer de langste jongen. De anderen grinnikten. Ze schuifelden met hun voeten, tikten vuisten tegen elkaar en lachten.

Ness negeerde hen. Het meisje overhandigde haar sigaret. Ness nam een trekje. Ze bekeek de twee meisjes terwijl zij haar bekeken.

Ze stelden zich geen van allen voor. Dat hoorde bij het ritueel. Als je je voorstelde, dan betekende dat dat de volgende stap was genomen en die wilde niemand als eerste zetten.

Ness gaf de sigaret terug. Het meisje nam nu zelf een trekje. Toen vroeg haar vriendin: ‘Wat mot je hebben dan?’

‘Maak me geen fuck uit,’ antwoordde Ness. ‘Jezus, ik ga voor coke, wiet, speed, xtc, alles. Ik voel ’t jeuken, weet je wel.’

‘Ik ken je wel krabben...’ begon de langste jongen.

‘Bek dicht,’ zei het meisje. En toen tegen Ness: ‘Wat heb je bij je? ’t Is hier niet gratis.’

‘Ik hoef ’t niet voor niets,’ zei Ness. ‘Als ik maar niet met geld hoef te betalen.’

‘Hé, vind ik best, schat.’

‘Bek dícht,’ zei het meisje opnieuw tegen de lange jongen. ‘Echt, Greve. Je werkt me op m’n zenuwen, man.’

‘Eèèh, Six, je hoeft niet te katten.’

‘Heet je zo?’ vroeg Ness haar. ‘Six?’

‘Ja,’ zei ze. ‘Dit is Natasha. Hoe heet jij?’

‘Ness.’

‘Cool.’

‘Waar kennen we hier scoren?’

Six knikte naar de jongens en zei: ‘Niet bij dat stelletje, da’s wel duidelijk, hè? Dat zijn géén dealers, laat me je dat vertellen.’

‘En waar wel?’

Six keek naar een van de andere jongens. Hij had zich op de achtergrond gehouden, zwijgend, observerend. Six zei tegen hem: ‘Komt ie vanavond spul afleveren?’

De jongen haalde zijn schouders op en bleef zwijgen. Hij keek naar Ness, maar zijn ogen stonden niet vriendelijk. Ten slotte zei hij: ‘Hangt ervan af. En als ie komt, is ’t niet gezegd dat ie van plan is d’r iets af te

halen. Hij geeft 't niet weg, en hij doet geen zaken met wijven die ie niet kent.'

'Hé, kom óp, Dashell,' zei Six ongeduldig. 'Ze is cool, oké? Niet ouwehoeren.'

't Is geen eenmalige deal,' zei Ness tegen Dashell. 'Ik wil vaste klant worden.' Ze hupte van voet op voet, en toen van voet op voet, voet op voet. Een dansje waarmee ze hem respect betoonde, zijn positie binnen de groep erkende en de macht die hij over hen uitoefende.

Dashell keek van Ness naar de andere twee meisjes. Zijn relatie met hen leek het pleit te beslechten. 'Zal 't 'm wel vragen,' zei hij tegen Six. 'Al zie ik 'm niet voor halfelf.'

'Cool,' reageerde Six. 'Waar komt ie 't brengen?'

'Als ie d'r af wil halen, hoef je daar niet over in te zitten. Dan vindt ie jou wel.' Hij beduidde de twee andere jongens mee te gaan. Ze slenterden in de richting van Harrow Road.

Ness keek hen achterna. 'Kan ie spul leveren?' vroeg ze aan Six.

'O, ja,' zei Six. 'Hij weet wie die mot bellen. Hij is te vertrouwen. Toch, Tash?'

Natasha knikte en wierp een blik in de richting die Dashell en zijn maten op gingen. 'Hij regelt dat wel,' zei ze. 'Maar 't is geen eenrichtingsverkeer.' Het was een waarschuwing, maar Ness beschouwde zich als een gelijke voor iedereen. Zoals ze zich op dat moment voelde, maakte het niet hoe ze aan het spul kwam. Het ging haar om vergetelheid voor zolang als ze vergetelheid kon laten duren.

'Ik ken de verkeersregels, hè,' zei ze tegen Natasha. 'Wat valt 'r nog te belevén in deze buurt? 't Duurt nog een hele tijd voor 't halfelf is.'

In de tussentijd bleven Joel en Toby op hun tante wachten, gehoorzaam zittend op de bovenste van de vier treden naar haar voordeur. Vanuit deze positie hadden ze de keus uit twee uitzichten voor hun overpeinzingen: Trellick Tower met zijn balkons en ramen, waar al minstens een uur licht brandde, en de rijtjeshuizen aan de overkant van het straatje. Beide uitzichten boden weinig om de geest of fantasie van een elfjarige jongen en zijn zevenjarige broertje bezig te houden.

Hun zintuigen kregen echter voldoende te verwerken: de kou, het onophoudelijke lawaai van het verkeer op het Westwayviaduct en de lijn Hammersmith & City van de Londense ondergrondse, die – op dit deel van de route – helemaal niet ondergronds liep, en de toenemende be-

hoefte, althans bij Joel, om naar het toilet te gaan.

De twee jongens kenden deze buurt niet, zodat die in de snel vallende schemering verontrustende vormen begon aan te nemen. Het geluid van naderende mannenstemmen kon betekenen dat ze straks werden aangeklampt door leden van de een of andere bende drugsdealers, overvallers, dieven of tasjesrovers die deze wijk hadden overgenomen. De snoeiharde rapmuziek uit een auto die langsreed over Elkstone Road, net ten westen van hen, kondigde vermoedelijk de komst aan van de leider van diezelfde bende, die hen zou aanklampen om beschermingsgeld te eisen dat ze niet konden betalen. Iedereen die door Edenham Way liep, het straatje waaraan het huis van hun tante stond, zou hen zien zitten, stevig aan de tand voelen en de politie bellen als ze niet de juiste antwoorden gaven. De politie zou komen. De kinderbescherming zou volgen. En dat woord ‘Kinderbescherming’ – dat voor Joels gevoel altijd met een hoofdletter K werd geschreven – stond gelijk aan de boeman. Terwijl de ouders van andere kinderen uit frustratie of in een wanhopige poging hun recalcitrante kroost tot de orde te roepen soms zeiden: ‘Doe wat ik zeg of ik zweer je dat je in een pleeggezin eindigt’, was de dreiging voor Glory’s kleinkinderen werkelijkheid. Het vertrek van hun grootmoeder had dat nog een stap dichterbij gebracht. Eén telefoontje naar de politie zou hun lot kunnen bezegelen.

Dus Joel wist niet goed wat hij moest doen toen hij en Toby al een uur op hun tante hadden zitten wachten. Hij moest vreselijk plassen, maar als hij een voorbijganger aansprak of ergens op de deur klopte om te vragen of hij naar het toilet mocht, liep hij het risico ongewenste aandacht te trekken. Zodoende sloeg hij maar zijn benen over elkaar en probeerde zich op iets anders te concentreren. Op de eerdergenoemde verontrustende geluiden of op zijn broertje. Hij koos voor zijn broertje.

Naast hem verbleef Toby in een wereld waar hij bijna altijd was als hij wakker was. Hij noemde haar Zozi, en het was een wereld bevolkt met mensen die aardig tegen hem spraken, befaamd waren om hun vriendelijkheid jegens kinderen en dieren, en vanwege hun omhelzingen, waar ze gul mee omsprongen wanneer een klein jongetje zich angstig voelde. Met zijn knieën opgetrokken en de zwemband nog altijd om zijn middel, had Toby genoeg plaats om zijn kin te laten rusten, en hij had al zo gezeten sinds hij en Joel op de bovenste trede waren neergestreken. Al die tijd had hij zijn ogen dichtgehouden en dwaalde hij rond waar hij het liefst wilde zijn.

Door Toby's houding kon zijn broer zijn hoofd duidelijk zien, en dat was wel het laatste – naast de onrustbarende indringers die nu en dan de wijk aandeden – wat Joel wilde zien. Want Toby's hoofd met de grote kale plekken herinnerde hem eraan dat hij had gefaald. Het vormde een verklaring en een beschuldiging, en beide wezen in Joels richting. Toby's haaruitval was veroorzaakt door lijm. Eigenlijk was het helemaal geen haaruitval, maar eerder een pijnlijke verwijdering met de schaar geweest, de enige manier om zijn schedel te bevrijden van het plaksel dat jeugdige pestkoppen op hem hadden gegooid. Die bende criminelen in de dop en hun pesterijen waarvan Toby steeds het mikpunt werd, waren slechts twee van de redenen waarom Joel het niet erg vond om East Acton te verlaten. Vanwege de pestkoppen kon Toby niet veilig alleen over straat om snoepjes te kopen bij de Ankaran Food & Wine, en de weinige keren dat Glory Campbell geld voor de lunch meegaf in plaats van brood met kaas en uitjes, wist Toby het geld alleen tot etenstijd in zijn zak te houden als de schoffies een keer iemand anders als doelwit hadden gekozen.

Joel wilde dus niet naar zijn broers hoofd kijken omdat het hem eraan herinnerde dat hij er die keer niet bij was geweest toen ze Toby hadden getreiterd. Aangezien hij zichzelf had benoemd tot hoeder van zijn broertje toen Toby nog een peuter was, had Joel – bij het zien van Toby die met zijn aan het hoofd vastgelijmde capuchon over Henchman Street kwam aanlopen – zijn borst zo voelen branden dat hij nauwelijks kon ademen. Hij had van schaamte zijn hoofd laten hangen toen Glory, in haar door schuldgevoel gedreven woede, wilde weten waarom hij dit zijn eigen broertje had laten overkomen.

Joel haalde Toby uit zijn roes zodat hij niet meer naar zijn hoofd hoefde te kijken en daarnaast voelde hij de wanhopige behoefte een plaats te zoeken om zijn blaas te legen. Hij wist dat zijn broer niet sliep, maar hem terugbrengen naar het heden leek op het wakker maken van een heel klein kind. Toen Toby eindelijk omkeek, ging Joel staan en zei met een bravoure die hij niet voelde: 'We gaan op verkenning, man.' Omdat de kleine jongen het altijd vermakelijk vond als iemand hem 'man' noemde, stemde Toby in met het plan zonder zich af te vragen of het verstandig was hun bezittingen achter te laten op een plek waar ze vermoedelijk gestolen zouden worden.

Ze namen de richting die Ness was opgegaan, tussen de gebouwen naar Meanwhile Gardens. Ze liepen echter niet langs het kinderdagverblijf, maar volgden het pad langs de ommuurde tuinen achter de rijtjeshuizen.

Het voerde naar het oostelijke deel van Meanwhile Gardens, en daar versmalde het zich tot een asfaltpaadje met grote struiken ernaast, met daarachter het kanaal.

De struiken vormden een uitnodiging die Joel niet kon afslaan. ‘Wacht effe, Tobe,’ zei hij, en terwijl zijn broer hem met half toegeknepen ogen welwillend aankeek, deed Joel wat een man in Londen altijd onbeschaamd doet als hij het niet meer houdt: wildplassen. Hij vond het een enorme opluchting. Hij voelde zich als herboren. Ondanks de vrees die hij eerder had gekoesterd over de wijk, knikte hij naar het asfaltpad aan de andere zijde van het struikgewas. Toby werd geacht met hem mee te komen, en dat deed hij ook. Ze liepen verder en na een kleine dertig meter keken ze uit over een meer.

In het donker leek er een dreiging uit te gaan van de glimmende waterspiegel, maar dat dreigende gevoel werd verjaagd door de watervogels die in het riet op de oever klokkende geluiden maakten. Het schaarse licht bescheen een houten steigertje. Er liep een pad met een bocht naartoe, en de jongens renden erover. Ze kloten over het hout en hurkten bij de rand. Aan weerszijden plonsden eenden in het water om vervolgens weg te peddelen.

‘Dit is gaaf, hè, Joel?’ Toby keek hem aan en glimlachte. ‘We kennen hier een fort bouwen. Zullen we dat doen? Als we ’t boven die struiken doen, ken niemand...’

‘Sst.’ Joel legde zijn hand over zijn broers mond. Hij had iets gehoord wat Toby in zijn opwindning was ontgaan. Boven hen liep een trekpad langs het Grand Union Canal, net achter Meanwhile Gardens. Er kwamen mensen aan, zo te horen jonge mannen.

‘Eén trekje van zo’n joint, brada. Hou ’t nou niet voor me achter.’

‘Als je ervoor betaalt. Ik doe niet aan liefdadigheid, man.’

‘Kom op, we weten dat je de hele buurt wiet en coke levert.’

‘Hé, zit me niet te fokken. Je weet hoe ’t werkt.’

De stemmen stierven weg toen de jongens verder liepen over het pad boven hen. Joel stond op toen ze weg waren en beklom de zijkant van de oever. Toby fluisterde angstig zijn naam maar Joel wuifde hem weg. Hij wilde zien wie de jongens waren omdat hij van tevoren wilde weten wat hij in deze buurt kon verwachten. Toen hij boven aan de oever kwam en het pad af keek in de richting waar de stemmen waren opgegaan, kon hij alleen gedaanten ontwaren, silhouetten in de bocht van het trekpad. Ze waren met z’n vieren, allemaal hetzelfde gekleed: slobberige spijker-

broek, een sporttrui met capuchon over hun hoofd, een parka. Ze schuifden verder, gehinderd door het lage kruis van hun broek. Op zich leken ze allesbehalve dreigend. Maar hun conversatie had op het tegendeel gewezen.

Opeens hoorde Joel een schreeuw. Hij zag in de verte rechts van hem iemand op een brug over het kanaal staan. Links van hem zag hij dat de jongens zich omdraiden om te zien wie hen had geroepen. Zo te zien was het een rasta. Hij hield een boterhamzakje in de lucht.

Joel had genoeg gezien. Hij dook weg en gleeed langs de oever omlaag naar Toby. 'Wegwezen, man,' zei hij en hij trok Toby overeind.

'We kennen 't fort daar...' begon Toby.

'Ja, ja,' zei Joel. Hij leidde hem in de richting waaruit ze waren gekomen tot ze weer terugkwamen bij het relatief veilige portiekje van hun tante.